

Универзитет Црне Горе
Филолошки факултет
Ул. Данила Бојовића бб., Никшић

Вијећу

На основу члана 29 (став 1 и став 2) Правила студирања на постдипломским студијама и одлука које сте донијели 24. маја и 4–5. јула 2018. г., а у вези с магистарском тезом Семантика координираних синонима у посланицама Петра I Петровића Његоша студента Милана Ивановића, као комисија у саставу: проф. др. Јелица Стојановић (ментор), проф. др. Миодраг Јовановић (предсједник), доц. др Сања Шубарић (члан) – подносимо слjedeћи

ИЗВЈЕШТАЈ О ОЦЈЕНИ РАДА

Магистарска теза студента Милана Ивановића на укупно деведесет двије стране садржи (осим предговора, резимеа и његовог превода на енглески језик, те библиографије и индекса) седам поглавља, чији су наслови редом: 1. *Увод*, 2. *Теоријска полазишта*, 3. *Методологија истраживања*, 4. *Резултати и дискусија*, 5. *Закључак* и 6. *Правци будућих истраживања*.

1. У првом поглављу кандидат излаже основне податке о истраживаном корпусу текстова и његовом аутору, ослањајући се на понајвише на радове Душана Вуксана, Ђока Пејовића, Чеда Вуковића и Мирослава Пантића. У наставку из низа лингвистички непроучених појава својствених *Посланицама* издваја једну стилску: високу учесталост конструкција у којим су двије ријечи истог или блиског значења координиране везником и (*полза и корист, хајдучки и разбојнички, благодари и захваља* итд.). Истиче и да је ту појаву истраживао с двојаким циљем: како да би одговорио на питање шта је Петар I намјеравао да постигне редувантом употребом синонима, тако и да би колико-толико осветлио природу свих таквих конструкција (обичних и у језику претходних владика-господара из куће Петровића Његоша), уопште манира комуникације у предмодерним друштвима на српском етничком простору. На крају

поглавља, у одјељку *Образложење наслова*, детаљно се аргументује избор ријечи, прије свега термилолошких, смјештених на „најјачу“ позицију текста.

2. У поглављу о теоријским основама истраживања кандидат најприје дефинише термин (*синтактичка*) *координација*, угледајући се углавном на Милоша Ковачевића, да би затим прешао на разна тумачења таутолошке употребе синонима у српском и енглеском језику (својствене прије свега старијој писмености, али и појединим савременим дискурсима, нпр. правном). Сва та тумачења, мотивисана првенствено различитим теоријско-методолошким усмјерењима њихових носилаца, у даљем се тексту рада свде на два најопштија: оно по којем је функција координираног синонима експресивна и(ли) апелативна, тј. реторичка (прагматичка, стилска, фигуративна), и оно по којем му је функција метајезичка – да објасни мање познату лексему (нпр. лексему обиљежену као књишку) или лексему употријебљену у мање познатом значењу (једном од секундарних). Надаље се преиспитује низ дефиниција истозначности, али се одлучно опредјељује за ону коју је дала утицајна хрватска ауторка Бранка Тафра (према чијем мишљењу, умногоме усамљеном у домаћој лингвистици, тзв. блискозначнице не спадају међу синониме). На крају, у одјељку *О двијема врстама рјечничких дефиниција*, кандидат, између осталог, наводи и извјесне мањкавости семантичке обраде истозначница у описним рјечницима српског језика, индиректно показујући да их је био свјестан док се тим лексикографским публикацијама служио не би ли утврдио да ли су координиране ријечи које је ексерптирао заиста истозначне.

3. У одјељцима од којих се састоји наредно поглавље приказују се сви важнији методолошки аспекти истраживања: хипотеза, материјал, тј. корпус текстова, те критеријуми ексерпције, класификације и дескрипције грађе садржане у материјалу. Будући да се становиште по којем је саставна веза двају синонима појава стилског карактера не може доказати жељеним, емпиријским путем, магистранд се у истраживање *Посланица* упустио полазећи од супротне претпоставке: да је доминантна функција редундатног синонима у дјелу Петра I била метајезичка – да преформулише мање познату лексему или лексему употријебљену у мање познатом значењу. Та је хипотеза, истиче се у наставку, тестирана на корпусу састављеном од 267 посланица које је као дио владиних сабраних дјела приредио Бранислав Остојић. Притом су као истозначне третиране само ријечи потпуно подударне денотације – оне које описни једнојезичници објашњавају мање-више еквивалентним дефиницијама.

На тај начин исписани примјери разврставани су према ова четири обрасца: А. таутолошка координација лексема остварених примарним значењима, Б. таутолошка координација лексема остварене примарним и лексема остварене секундарним значењем, В. таутолошка координација лексема остварене секундарним и лексема остварене примарним значењем, Г. таутолошка координација лексема остварених секундарним значењима. Чланови свих таквих конструкција разликовани су и према томе да ли су на размеђу XVIII и XIX вијека у српском језику били употребно неутрални (као „народне“ ријечи, тј. оне које је Вук Карацић унио у друго издање *Српског рјечника*) или употребни маркирани (као „књишке“ ријечи и ријечи чија је употреба ограничена територијално – на поједина племена: (старо)црногорска, она под млетачком влашћу и она под турском). Наиме, сходно постављеној хипотези и социолингвистичком контексту очекивало се да ће међу исписаним примјерима преовлађивати они у којим се налазе једна употребно маркирана лексема, односно лексема остварена секундарним значењем (по правилу мање позната) и једна употребно немаркирана лексема, односно лексема остварена примарним значењем (по правилу познатија). Очекивало се и да ће њихов распоред чешће бити управо такав.

4. Резултати до којих се дошло представљају се у сљедећем поглављу, и то илустровани мноштвом одговарајућих примјера ексцерптираних у тзв. оптималном контексту (у саставу реченица у којим се налазе у корпусу) и класификованих према наведеној типологији. Дискусија којом су ти примјери пропраћени показује да су у двочлане конструкције с везником и синоними (супротно истраживачкој хипотези) укључивани по редослиједу на који није утицао њихов статус у тадашњем српском лексичком фонду, тј. независно од тога је ли значење у којем су употријебљени примарно или секундарно и независно од тога какви су им поријекло и ареал (да ли су „народне“ ријечи највеће распрострањености или ријечи маркиране као славенизми, европеизми, оријентализми, романизми и црногорски провинцијализми).

5. Из таквих налаза напосљетку је, нормално, изведен закључак да се у датом корпусу редундантној примјени синонима ипак прибјегавало из разлога који су првенствено реторички, тј. прагматички:

„Неће стога бити да се таутологија у *Посланицама* појавила баш зато што је шум у комуникационом казалу између владике (као човјeka у служби цркве, васпитаног на лектури богатој славенизмима и европеизмима) и племена (изложених дијалекатским упливима двију различитих несловенских култура) уистину био врло вероватан. Напротив, те је фигуре у српској писмености било и много раније, па је вјероватније да је Петар I захваљујући

вишеструкој раслојности лексичког фонда који му је стајао на располагању само развио један давно одњегован стилски манир. Другим ријечима, ванредна социолингвистичка ситуација средине и времена настанка *Посланица*, по свему судћи, није узрок изразито високе учесталости таутологије као стилске одлике тог корпуса, него тек један од чинилаца који јој је допринио. Употребом координираних синонима владика је, дакле, као и многи аутори прије њега, своје дјело учинио свјежијим, снажнијим, увјерљивијим (а сходно томе) и дјелотворнијим.“

6. На друге, вјероватније факторе линеаризације тауголошких конструкција, чије дејство тек треба испитати, кандидат указује у посљедњем поглављу. На истом мјесту предлаже и истраживања заснована ширењем корпуса – како синхронијским (на писма Петра I), тако и дијахронијским (на посланице осталих Петровића Његоша, посебно Петра II).

ЗАКЉУЧАК

Током основних и специјалистичких студија српског језика и јужнословенских књижевности Милан Ивановић је континуирано показивао изузетну надареност и велико залагање. Завршне 2015/2016. г. проглашен је, штавише, за најуспјешнијег студента друштвених и хуманистичких наука на Универзитету Црне Горе. Осим тога, на више научних конференција учествовао је са запаженим рефератима. У складу с таквим досадашњим постигнућем јесте и овај рад, у којем су испољени научна зрелост, широко образовање и способност да се на репрезентативном корпусу, уз зналачки коришћену литературу, дође до вриједних резултата.

Пријављену тему магистранд је обрадио свестрано и савјесно, о чему свједоче не само помно развијена и досљедно примијењена методологија него и богата референтна литература из свих области везаних за предмет истраживања. Стога се добијени резултати, чији значај далеко превазилази границе једног корпуса текстова и једне научне дисциплине, и те како могу сматрати поузданим, а циљеви задати на почетку истраживања реализованим у мјери у којој је то било могуће.

Сам текст рада потврђује да је кандидат добрим дијелом овладао конвенцијама академског писања. У том погледу свакако се истичу графичко указивање на структуру рада, тј. организацију његовог текста, језгровитост и јасноћа изражавања, умјерена употреба термина, оправдано коришћење експланативним фуснотама, а нарочито поштен однос према заслугама претходних аутора.

На основу свега наведеног Вијећу с посебним задовољством предлажемо да Милана Ивановића позове на јавну одбрану предатог магистарског рада.

У Никшићу, 20. јула 2018. г.

САСТАВ КОМИСИЈЕ

проф. др Јелица Стојановић, ментор

Ј. Стојановић

проф. др Миодраг Јовановић, предсједник

М. Јовановић

доц. др Сања Шубарић, члан

Сања Шубарић

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 20.07.2018.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRIJEDNOST
01	1243		

Универзитет Црне Горе
Филолошки факултет
Ул. Данила Бојовића бб., Никшић

Вијећу

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ ЗА ОДБРАНУ МАГИСТАРСКОГ РАДА

На основу члана 29 (став 3) Правила студирања на постдипломским студијама, а у вези с темом Семантика координираних синонима у посланицама Петра I Петровића Његоша кандидата Милана Ивановића, предлажем следећи састав Комисије за одбрану магистарског рада:

1. проф. др Јелица Стојановић, Филолошки факултет УЦГ, ментор;
2. проф. др Миодраг Јовановић, Филолошки факултет УЦГ, председник;
3. доц. др Сања Шубарић, Филолошки факултет УЦГ, члан.

У Никшићу, 20. јула 2018. г.

Име и презиме ментора:

проф. др Јелица Стојановић

Потпис:

Јелица Стојановић